

Současné teorie a koncepty ve výzkumu občanské společnosti – přednáška a cvičení

Alena Košák Felcmanová, Ph.D.

alena.kosak@fhs.cuni.cz

Kurz se zabývá problematikou občanské společnosti v politickém systému se zaměřením na konkrétní empirický výzkum. Seznamuje studující se základními koncepty nutnými pro studium a porozumění občanské společnosti a její roli v politickém systému (občanská společnost, sociální hnutí, sociální kapitál, zprostředkování zájmů, globální občanská společnost), a na příkladech konkrétních výzkumů tyto koncepty ilustruje.

Cílem kurzu je rozšíření a prohloubení analytických schopností studujících ve vztahu ke studiu občanské společnosti a jejích aktérů a událostí.

Atestace (současně za přednášku a cvičení) se uděluje za:

- aktivní účast a četbu povinných textů
- splnění povinností ze cvičení ke kurzu – odevzdání 3 paperů a 1 shrnutí výzkumu
- závěrečnou písemnou zkoušku

Na hodinách se pracuje s texty, proto je vyžadováno, aby je studující měli na hodině k dispozici (vytištěné či na notebooku). Na přednášce i cvičení, musí každý/á student/ka musí **minimálně 4x za semestr přispět do diskuze** (relevantní názor; odpověď na otázku vyučujících apod.)

Podmínky úspěšného absolvování cvičení

Vypracování tří *position paperů*: Studující si vybere **3 témata** uvedených níže mezi povinnou literaturou, a na každý z nich zpracuje *position paper* v rozsahu **2-3 normostrany (formátování: řádkování 1, velikost písma 12)**. Termín odevzdání *position paperu a shrnutí výzkumu* je 1 *position paper* a 1 shrnutí výzkumu do 15.3. 2020 a 2 *position papy* do 10.5. 2020 **Práce zašlete na následující emailovou adresu: alena.kosak@fhs.cuni.cz**

Position paper musí obsahovat **dvě od sebe jasně odlišitelné sekce:**

1. **První sekce** se bude sestávat z **krátkého shrnutí** textu (maximálně jeden až dva odstavce).
2. **Druhá sekce** bude obsahovat **kritickou reakci** studenta/ky. Tato reakce může například upozornit na to, (1) co považujete za nejzajímavější místo textu a/nebo naopak na to, (2) co považujete za jeho nejproblémovější (nejdiskutabilnější) část či aspekt. **V obou případech musí být stanovisko vyargumentované.**

Position paper musí být podepsaný (uvedeno jméno) a musí obsahovat příjmení autora/autorky textu a název textu.

Daný soubor **pojmenujte následujícím způsobem:** příjmení autora/autorky *position paperu*, příjmení autora/autorky textu a část názvu textu (první dvě až tři slova z názvu), který komentuje. (vzor názvu dokumentu: Novak_Calhoun_Civil_Society)

II. Shrnutí výzkumu

Studenti odevzdají jedno shrnutí studie, nebo výzkumu občanské společnosti, dle vlastního výběru nebo z doporučené četby. Výzkumy by měli pokrývat témata kurzu tedy – (občanská společnost, sociální hnutí, sociální kapitál, zprostředkování zájmů, globální občanská společnost)

V textu o rozsahu 2 – 3 normostrany shrnete:

- Téma – koncepce a teoretická východiska
- Metodologii

- Výzkumný vzorek
- Indikátory
- Výsledky
- Limity výzkumu
- Validita– další možnosti rozšíření podobného výzkumu

III. Aktivní účast na nejméně 9 seminářích (tj. nejméně 80 %): Pokud student/ka odevzdá position paper k danému semináři, musí se ho rovněž zúčastnit!

Povinná literatura se nachází v knihovně FHS UK, elektronických zdrojích PEZ a na webové stránce předmětu v aplikaci moodle (moodle.fhs.cuni.cz).

Struktura kurzu:

1. Definice a operacionalizace konceptu občanské společnosti

Povinná četba:

*** Heinrich, V. Finn. 2010. „Vys Pp. 376-380. In H.K. Anheier, S. Toepler, R. List (eds.). *International Encyclopedia of Civil Society*. New York: Springer.

* Corry, Olaf. 2010. “Defining and Theorizing the Third Sector.” Pp. 11-20 in R. Taylor (ed.) *Third Sector Research*, London, Springer.

Doporučená četba:

* Marada, Radim. 2005. „Občanská společnost: mezi inkluzí a exkluzí“. Sociální studia, Brno: Masarykova univerzita, 2005, roč. 2005, č. 1, s. 7-11.

2. Vysvětlení vzniku a fungování občanské společnosti

Povinná četba:

*** Salamon, Lester M. and Helmut K. Anheier 1998. “Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally.” *Voluntas* 9 (3): 213-248.

*** Marek Rymsza, Annette Zimmer 2004. „Embeddedness of Nonprofit Organizations: Government-Nonprofit Relationships.“ In Annette Zimmer & Eckhard Priller (eds.), *Future of Civil Society. Making Central European Nonprofit Organizations Work*. Opladen: VS Verlag, 169-197.

3. Individuální participace I.: vzorce a vysvětlení

Povinná četba:

*** Norris, Pippa. 2002. *Democratic Phoenix*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 3-31.

Doporučená četba:

** Brady, Henry E., Sidney Verba a Kay L.Schlozman. 1995. „Beyond SES: A Resource Model of Political Participation.” *The American Political Science Review* 89: 271-294. (PEZ)

** Schofer Evan and Marion Fourcade-Gourinchas. 2001. “The Structural Contexts of Civic Engagement: Voluntary Association Membership in Comparative Perspective.” *American Sociological Review* 66: 806-828 (PEZ)

4. Individuální participace II.: nové trendy a dobrovolnictví

Povinná četba:

*** Van Deth, J. W. 2014. „A conceptual map of political participation.“ *Acta Politica* 49: 349-367.

Doporučená četba:

** Pospíšilová, Tereza a Pavol Frič. 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes: 146 – 170.

** Vráblíková, Kateřina. 2008. „Politická participace - teorie a koncepty.“ *Politologický časopis / Czech Journal of Political Science* 15 (4): 366-388.

** Van Deth, J. W. 2012. „New Modes of Participation and Norms of Citizenship.“ Pp. 115-138 In J.W. van Deth and W.A. Maloney (eds.), *New Participatory Dimensions in Civil Society. Professionalization and individualized collective action*. London: Routledge.

5. Sociální kapitál

Povinná četba:

*** Edwards, Bob a Michael W. Foley. 2001. „Civil Society and Social Capital: A Primer.“ Pp. 1-14 in B. Edwards, M. W. Foley a M. Diani (eds.), *Beyond Tocqueville. Civil Society and the Social Capital Debate in Comparative Perspective*. London: University Press of New England.

*** Van Oorschot, W., Arts, W., & Gelissen, J. (2006). „Social capital in Europe: Measurement and social and regional distribution of a multifaceted phenomenon.“ *Acta Sociologica* 49: 149–167.

Doporučená četba:

** Kenneth Newton 2006 „Political Support: Social Capital, Civil Society and Political and Economic Performance.“ *Political Studies*, 54(4), pp. 846-864.

** Teorell, Jan. 2003. „Linking Social Capital to Political Participation: Voluntary Associations and Network of Recruitment in Sweden.“ *Scandinavian Political Studies* 26: 49-66.

6. Kolektivní jednání I.: Koncept sociálního hnutí a jeho operacionalizace

Povinná četba:

*** Diani, Mario. 2000. „The Concept of Social Movement.“ In *Readings in Contemporary Political Sociology*, ed. Kate Nash. Malden, Oxford: Blackwell, s. 155-176.

Doporučená četba:

** Crossley, Nick. 2002. *Making Sense of Social Movements*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press, s. 1-16.

* J.C. Jenkins 2001. „Social Movements: Resource Mobilization Theory.“ In Neil J. Smelser, Paul B. Baltes (eds.). *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*. Amsterdam: Elsevier, 14368-71.

* Sidney Tarrow 1998. Kapitola 1 „Contentious politics and social movements.“ In *Power in movement. Social movements and contentious politics*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 10-25.

7. Kolektivní jednání II.

Povinná četba:

*** Čísař, Ondřej. 2008. *Politický aktivismus v České republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: CDK, s. 19-24.

Doporučená četba:

** Heaney, Michael T. a Fabio Rojas. 2008. „Coalition Dissolution, Mobilization, and Network Dynamics in the U.S. Antiwar Movement.“ *Research in social Movements, Conflicts and Change* 28: 39-82.

** Kolářová, Marta. 2009. *Protest proti globalizaci: Gender a feministická kritika*. Praha: Slon, s. 141-145.

** Blee, Kathleen a Verta Taylor. 2002. „Semi-Structured Interviewing in Social Movement Research.“ In Bert Klandermans a Suzanne Staggenborg (eds.) *Methods of Social Movement Research*. London: University of Minnesota Press, s. 105-107.

* *Doporučuji zhlédnout film „Selma“ (2014): <http://www.csfd.cz/film/275833-selma/prehled/>*

8. Nadnárodní občanská společnost

Povinná četba:

*** Bennett, Lance W. 2005. „Social Movements beyond Borders: Understanding Two Eras of Transnational Activism.“ Pp. 203-226 in D. della Porta. S. Tarrow (eds.) *Transnational Protest & Global Activism*. Lanham: The Roman & Littlefield Publisher.

Doporučená četba:

** Pianta, Mario. 2001. „Parallel Summits of Global Civil Society.“ Pp. 169-194 in H. Anheier, M. Glasius, M. Kaldor (eds.) *Global Civil Society 2001*. Oxford: Oxford University Press.

* Anderson, Kenneth a David Rieff. 2004. „Global Civil Society: A Sceptical View.“ In Helmut Anheier, Marlies Glasius a Mary Kaldor (eds.). *Global Civil Society 2004/5*. London: Sage, 26-39.

9. Nadnárodní občanská společnost II.

Povinná četba:

* Keck, Margaret a Kathryn Sikkink. 1998. *Activist Beyond Borders. Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca. London. Cornell University Press, pp. 1-38.

Doporučená četba:

- * Pilny, Andrew and Michelle Shumate. 2012. „Hyperlinks as Extensions of Offline Instrumental Collective Action.“ *Information, Communication & Society* 15: 260-286.
- *** Lewis, David. 2002. „Civil Society in African Contexts: Reflections on the Usefulness of a Concept,“ *Development and Change* 33: 569-586.

10. Občanská společnost a politické strany

Povinná četba:

- * Kriesi, Hanspeter. 2015. „Party Systems, Electoral Systems, and Social Movements.” In D. della Porta, M. Diani (eds.) *The Oxford Handbook of Social Movements*. Oxford: Oxford University Press.

Doporučená četba:

- * Kubát, Michal. 2006. „Občanská společnost a stát. Několik poznámek k diskuzi.“ *Revue Politika*, 1/2006, dostupné na: <https://www.cdk.cz/obcanska-spolecnost-stat>, 15. 2. 2017.
- * Kitschelt, Herbert. 1993. „Social movements, Political Parties, and Democratic Theory. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 528: 13-29.
- * Marek Skovajsa 2010. „Občanská společnost a demokratický stát.“ Kapitola 2, část. In *Občanský sektor*. Praha: Portál, 71-89.
- * Peter Mair 2009. *Representative versus Responsible Government*. MPFiG Working Paper 09/8. Köln: Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung.

11. Transformace občanských společností ve střední a východní Evropě po r. 1989

Povinná četba:

- * Petrova, Tsveta., and Tarrow, Sidney. 2007. „Transactional and Participatory Activism in the Emerging European Polity: The Puzzle of East Central Europe.“ *Comparative Political Studies*, 40: 74-94.

Doporučená četba:

- * Carmin, JoAnn and Jehlička, Petr. 2005. „By the Masses or For the Masses? The Transformation of Voluntary Action in the Czech Union for Nature Protection.“ *Voluntas*, Vol. 16, No. 4, pp. 397-416.
- * Carmin JoAnn and Petr Jehlička. 2010. „Navigating institutional pressure in state-socialist and democratic regimes: The case of movement brontosaurus.“ *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 39: 29-50.
- * Howard, Morje M. 2003. *The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 16-30. – dostupné přes PEZ
- * Kubik, Jan. 2005. „How to study civil society: The state of the art and what to do next.“ *East European Politics & Societies*, 19: 105–130.

12. Současná občanská společnost a politický aktivismus v ČR a střední Evropě

Povinná četba:

- *** Císař, Ondřej. 2008. *Politický aktivismus v České republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: CDK, s. 35-62.

* Císař, Ondřej, Navrátil, Jiří a Kateřina Vráblíková. 2011. „Staří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí.“ *Sociologický časopis* 47 (1), 137–167.

Doporučená četba:

* Jacobsson, Kerstin. 2015. *Urban Grassroots Movements in Central and Eastern Europe*. Abingdon: Routledge, pp. 1-32.

* Císař, Ondřej a Jiří Navrátil. 2005. „At the Ballot Boxes or in the Streets and Factories: Economic Contention in the Visegrad Group.“ Pp. 35-56 in M. Giugni and M. Grasso (eds.) *Austerity and Protest. Popular Contention in Times of Economic Crisis*. Farnham: Ashgate.

* Císař, Ondřej. 2012. “Post-Communism and Social Movements.” In: *Encyclopedia of Social and Political Movements*, eds. David Snow, Donatella della Porta, Bert Klandermans a Doug McAdam. London: Blackwell.

22.5. a 5.6. - Zkouška